

Vókó György

A bűnözés újabb kihívásai és az ellenük való küzdelem Svédországban

Svédországban az elmúlt három évben a bűnözés jelentősen megemelkedett, különösen az erőszakos bűncselekmények elkövetésének száma nőtt. A mértékadó svéd sajtó (például a Dagens Nyheter és a Svenska Dabladet) is beszámolt több olyan erőszakos bűncselekmény elkövetéséről az utóbbi hónapokban, amelyek élénken foglalkoztatják a svéd közvéleményt. A legsúlyosabb bűnesetek a fiatalkorúak sérelmére elkövetett emberölések, a halált okozó, illetve súlyos testi sértések, valamint a nemi erőszakkal kapcsolatos bűncselekmények voltak. A statisztikai adatok és a hosszú távú tendenciák elemzése viszont árnyaltabb képet nyújt. Ebből megállapítható, hogy például az emberölések száma az utóbbi harminc évben évi száz eset körül mozog (2006-ban 106, 2007-ben 109 eset volt).

2006-ban 1 225 000, 2007-ben – előzetes becslések szerint – 1 286 000 bűncselekmény elkövetését jelentették a hatóságoknak. A növekedés főként a vagyoni elleni bűncselekményeknek tulajdonítható be. 2007-ben – bár az előző évi növekedéshez képest kisebb mértékben – újra nőtt a személy elleni bűncselekmények száma a (testi sértés: 4%-kal, a nemi erőszak 7%-kal).

A személy elleni erőszakos bűncselekmények között a leggyakoribb a testi sértés. A 2006. év folyamán több mint 77 000 ilyen bűncselekmény történt, ami 6%-os növekedést jelent 2005-höz képest. A nőekkel szembeni testi sértések száma 2006-ban mintegy 6%-kal nőtt (25 000 bejelentett eset). A kisgyermek (6 éves korig) sérelmére elkövetett bűncselekmények szintén 6%-os növekedést mutatnak 2005-höz képest (1 350 eset). A 7-14 év közötti korosztályt érintően 7 500 bűncselekmény elkövetésére derült fény, ami 4%-os növekedés 2005-höz viszonyítva.

A svéd kriminológusok felmérései szerint 1975-höz képest az elkövetett testi sértések száma mintegy a négyszeresére növekedett. (A legnagyobb mértékű növekedés az 1990-es évek elején következett be, amikor is öt év alatt 33%-os növekedést regisztráltak.)

2006-ban 12 100 (2007-ben az előzetes adatok szerint kb. 12 200) szexuális jellegű bűncselekmény elkövetése jutott a hatóságok tudomására, amely adat hasonló volt a 2005. évihez. A nemi erőszakkal kapcsolatos bűncselekmények száma 4 200-zal, mintegy 11%-kal nőtt 2005-höz képest. Ezzel szemben a szexuális kizsákmányolással kapcsolatos bűncselekmények száma 21%-kal csökkent 2005-höz viszonyítva. A nemi erőszakkal kapcsolatos bűncselekmények növekedésének, illetve a szexuális kizsákmányolással összefüggő cselekmények csökkenésének egyik oka Sven Granath szerint az, hogy 2005. április 1-től – egy törvénymódosítás eredményeképpen – néhány bűncselekmény-típus, ami korábban szexuális kizsákmányolásnak minősült, átkerült a nemi erőszak esetei közé.

Mivel Svédországban a 15. év a büntethetőség legalsó korhatára, az elkövetők kategóriájába csak az e kor felettieket számítják be. 2006-ban összesen 110 000 elkövetőt regisztráltak a hatóságok, ami 3%-os növekedést jelent az előző évhez képest. (2007-ben az előzetes

adatok szerint – mintegy 110 500 bűnelkövetővel számolhatunk – újabb növekedés következett be.) Összehasonlításképpen az 1970-es évek elején ez a szám 81 200 körül mozgott, míg elérte az eddigi csúcshoz számító 110 800-at 1993-ban. A 90-es évek közepétől csökkenő tendencia volt jellemző, azonban az utóbbi években újra nő a bűncselekményeket elkövetők száma. A személy elleni erőszakos bűncselekményeket elkövetők mintegy 17%-át tették ki 2006-ban az összes bűnelkövetőnek. A 2006-os évben az elkövetők közül 26 700 fő 15-20 év közötti volt (az összes elkövetők 24%-a), míg az összes elkövető 80%-a a felnőtt férfiak közül került ki.

2006-ban 119 700 személyt marasztaltak el a bíróságok, ami 4%-os növekedés 2005-höz képest (2007-ben 122 000 főt találtak bűnösnek), és mintegy 14 600 személyt ítétek szabadságvesztés-büntetésre. A szabadságvesztés-büntetések nagy része (29%-a) esetében egy hónapos elzárást szabtak ki; 26%-os arányban pedig több mint két, de kevesebb, mint hat hónapra ítélték az elkövetőket. Kb. 1 100 személyt (7%) ítétek több mint két éves börtönbüntetésre, közülük 21 kapott 2006. folyamán életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést. Mintegy 100 fő 18 év alatti fiatallal szemben szabtak ki javító-nevelő intézetben foganatosítandó szabadságvesztés büntetést.

Mint már említettük: a statisztikai adatok szerint az 1970-es évektől kezdve az emberölések száma Svédországban évi 100 körül mozog. A rendőrségi szakértők és a kriminológusok egybehangzó véleménye szerint az utóbbi években ezek a számok mindig nőttek pár esettel, de közel sem olyan mértékben, mint arra az elektronikus médiumok vagy az írott sajtó híradásaiból következtetni lehetne. Meglátásuk szerint a sajtó – eltérően a '70-es, '80-as években jellemző megközelítéstől – egyre inkább szenzációként találja ezeket az eseteket a tárgyilagos tudósítások helyett. Azt a svéd rendőrségi szakértők és kriminológusok is elismerik, hogy bár az erőszakos bűncselekmények száma nem nőtt kiugróan az utóbbi években, az elkövetési módszerek – főleg az emberölések esetén – kegyetlenebbek, változatosabbak, mint húsz-huszonöt évvel ezelőtt, továbbá a fiatalok által elkövetett bűncselekmények sokkal inkább szem előtt vannak, illetve jelentős a visszaesők aránya. A gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekményeknél nemegyszer előfordult, hogy az adott elkövetőre egy-egy eset kapcsán évekre visszamenőleg több hasonló bűncselekményt lehetett rábizonyítani, ami szintén növelte a sajtó érdeklődését az ilyen jellegű ügyekben.

A legtöbb emberöléssel és halált okozó testi sértéssel gyanúsított személy férfi, a 2000-es évek elejétől kezdve a női elkövetők aránya 6 és 10% között mozog. Az adatokból megállapítható, hogy az ilyen jellegű bűncselekmények elkövetői és áldozatai az esetek jelentős részében (70%-ában) ismerik egymást.

A családon belüli erőszak (beleértve az emberölést és a halált okozó testi sértést) 1990. óta évenként átlagosan 16 nő halálát eredményezi. Az okok döntő része a féltékenység, illetve a különválással való fenyegetés. Ezzel szemben évente három-négy férfit gyilkol meg közeli női hozzátartozója. A halált eredményező családi erőszak általában a társadalom periferiáján élők esetében fordul elő; az elkövetők és az áldozatok jelentős részét már bántalmazták korábban. Mind az elkövetők, mind pedig az áldozatok között számos, pszichiátriai betegséggel/mentális zavarral küszködő egyén található. Négyből három esetben valamilyen eszközzel – 44%-ban késsel – követik el ezeket a bűncselekményeket.

Az 1990-2002. között terjedő időszakban a rendőrség az emberöléses nyomozások 84%-át zárta le sikerrel. 2006 folyamán a gyilkosság miatt elítélt 106 személy közül 78 esetében szabadságvesztés-büntetést, 23 esetében pedig kényszergyógykezelést rendelt el a bíróság. A bűntételek hosszát tekintve 21 esetben rendeltek el életfogytig tartó szabadságvesztést, 57 alkalommal pedig határozott idejű börtönbüntetést. Az emberölésért kiszabott büntetések átlagos hossza 2006. évben 8 év volt.

A 2006-ban felderített 12 100 szexuális jellegű bűncselekménynek csak egy része a nemi erőszak; ebbe a számba beletartozik a szexuális molesztálás és kizsákmányolás is.

Az elmúlt tíz évben 58%-kal nőtt a bejelentett szexuális bűncselekmények aránya, melynek egyik oka a feljelentési hajlandóság általános növekedése, de nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az ilyen jellegű bűncselekmények áldozatai sokszor a szégyenérzet, az elkövetőtől való félelem és a bírósági tárgyalásokon való újbóli találkozás negatív élménye miatt sokszor nem tesznek feljelentést, így ebben a kategóriában Svédországban is nagyon magas a látencia aránya.

A 2006. év folyamán a leggyakoribb nemi erkölcs elleni bűncselekmény a szemérem elleni erőszak (molesztálás) volt, mely a bejelentett bűncselekmények több mint felét tette ki. A nemi erőszak kb. 35%-át alkotta a 12 100 esetnek.

A nemi erőszak elkövetői 98%-ban férfiak voltak (mindössze 43 női elkövető), míg az áldozatok döntő része nő. Az esetek 30%-ában az áldozatok 15 évesnél fiatalabbak voltak, illetve az esetek mindössze 18%-ában sikerült felderíteni az elkövetőket 2006 folyamán. Több mint ezer esetben hoztak a bíróságok valamiféle szankciót a szexuális jellegű bűncselekményeket elkövetőkkel szemben, melyek közül 50%-ot ítélték szabadságvesztés büntetésre. A kiszabott büntetések átlagos hossza két és fél év volt az erőszakos közöszlést megvalósítókkal szemben, míg 4 év 11 hónap az erőszakos közöszlés minősített eseteiért.

A bevándorlók által, illetve a sérelműkre elkövetett bűncselekmények továbbra sem hagyhatók figyelmen kívül a svéd bűnözés összetételének vizsgálatakor.

1989 óta több mint 400 000 külföldi érkezett bevándorló célzattal Svédországba. Az 1990-es évek elején tapasztalható gazdasági visszaesés, és az akkor kb. 8%-ra emelkedő munkanélküliség is jórészt ezt a réteget érintette. A '90-es évek eleje recessziójának következtében is egyre inkább megnőtt a svéd jóléti állam támogatásaitól függő bevándorló családok száma. Az anyagi nehézségek mellett további negatív faktorként tekintenek a svéd kriminológusok arra tényre, hogy a különböző csoportok sokszor elszigetelt közösségekbe tömörülve élték/élik mindennapjaikat.

A bűnügyi statisztikai adatok szerint másfélszer nagyobb arányban követnek el bűncselekményeket azok, akik külföldön születtek, vagy Svédországban születtek ugyan, de szülei közül legalább az egyik külföldön született (a bűncselekmények legalább negyedét külföldön született vagy külföldi szülőktől származó elkövetők jegyzik). A magyarázatok szerint az ilyen családokban született gyermekek eleve korlátozottabbnak látják kiemelkedési lehetőségeiket, így frusztráltak lesznek, a társadalomtól egyre inkább elidegenednek, illetve nem tudnak egyszerre megfelelni két merőben eltérő kultúra (pl. a svéd-keresztény, illetve az arab-muzulmán) elvárásainak.

Egy nem reprezentatív felmérés alapján a fent vázolt populáció tagjai négyszer akkora valószínűséggel követnek el emberölést és rablással összefüggő bűncselekményeket, mint a Svédországban svéd felmenőtől születettek. Azok, akinek csak egyik szülője külföldi, illetve már Svédországban születettek, kevésbé veszélyeztetettek elkövetői szempontból, mint aki külföldön született, vagy két külföldi felmenőtől származik.

A bevándorló családban született gyermekek – elsősorban a déli, dél-nyugati régióban – a fiatalkori bűnelkövetők meghatározó részét alkotják, általában autólopásért, ittas vezetésért, garázdaságért és kábítószerrel való visszaélés miatt vonják őket felelősségre.

Az elkövetők összetételére hatással van az is, hogy mely földrésről érkeztek. Az Afrikából, különösen annak északi részéről és Ázsia nyugati részéről érkeztek sokkal nagyobb valószínűséggel követnek el bűncselekményt, mint a nyugat-európai országokból, Kanadából, illetve az Egyesült Államokból, vagy az egyéb régiókból származó személyek. A fentiek mellett meghatározó az a tény is, hogy míg Európából, Észak-Amerikából általában önként jönnek a bevándorlók Svédországba, addig főként Afrikából és a Közel-Keletről sok esetben saját akarattal elmenekülnek, gazdasági vagy politikai menekültként érkeznek.

A bevándorlók által elkövetett bűncselekmények okai közül a kriminológusok számos okot sorolnak fel: ilyenek például a velük szembeni előítéletek, a negatív diszkrimináció (az állások betöltésénél), a szegregáció, a rosszabb anyagi és munkakörülmények, az alacsonyabb iskolai végzettség, valamint a rosszabb egészségi állapot. A bevándorlók lakhatási körülményei legtöbb esetben nem érik el a svédek által megszokott színvonalat, koncentráltan élnek lakótelepeken, kis lakásokba zsúfolva, ami kedvezően hat a bűnözői életmód kialakulására. Nem egy településen jellemző a „gettósodás” (Estrada), többször előfordul pedig, hogy a bevándorlók nem is találkoznak, illetve beszélnek svéd anyanyelvű személyekkel. A fenti tényezők erősítik a bevándorlók gyermekeiben az „ők” és a „mi” tudatot, éles és szinte áthatolhatatlan falat emelve a közösségek közötti átjárás elé.

A kulturális, életmódbeli különbségek szintén komoly konfliktushelyzetek alapjául szolgálhatnak. Ez a leginkább a 80 ezer lakosú Södertälje városában nyilvánul meg, ahol a lakosság közel fele a bevándorlók, menekültek közül kerül ki. Egy jellemző példa a helyzet szemléltetésére: a svéd emberek este 10 óra körül általában lefeksznek, a közel-keleti, iraki származású lakosok azonban ilyenkor kezdenek csak igazán „élni”, így nemegyszer csendháborítás, randalírozás miatt szabtak ki pénzbüntetést az ilyen cselekményeket elkövető fiatal bevándorlókkal szemben. Néhány szakértő jelentőséget tulajdonít a svédországi éghajlatnak is, mondván, hogy a bevándorlók, menekültek többsége melegebb, naposabb időhöz szokott otthonában, a hideg és a hosszú ideig tartó téli sötétség pedig pszichikailag megviseli a külföldieket, ami önagressziót, illetve bűncselekmények elkövetését válthatja ki számos esetben.

Néhány hónappal ezelőtt Svédország-szerte általános megdöbbenést váltott ki az a bűncselekmény, amikor három svéd fiatal olyan brutálisan bántalmazott egy 15 éves olasz tinédzsert, hogy az a kórházba szállítást követően meghalt. Az esetet követően több mint tízezer tartottak békés tüntetést Stockholm belvárosában, melynek célja az erőszak elutasítása és a békés egymás melletti élés demonstrációja volt. Az eseményen döntő részben tizenévesek vettek részt.

A halálos bántalmazás valódi indítékaira a bírósági eljárás során sem derült fény. Az elkövetők a cselekmény súlyosságát és a társadalomra veszélyességét figyelembe véve meg-

döbentően enyhe büntetéseket kaptak, ami sokakban megütközést keltett. (A rendkívül enyhe büntetésben az általános vélekedés szerint az is közrejátszott, hogy az elkövetők mind közismert és kifejezetten jómódú svéd családok gyermekei, akik személyazonosságát a hatóságok a jogerős ítéletet követően sem akarták nyilvánosságra hozni.)

A fenti eset, ha nem is tekinthető általánosnak a fiatalkori bűnözés tekintetében, kétségtelen, hogy az utóbbi időszakban a 14-18 éves korosztály egyre több garázdasággal összefüggő bűncselekményt követ el. A fiatalkori bűnözőket továbbra is elsősorban autólopásokért, ittas vezetésért, garázdaságért és kábítószerrel való visszaélés miatt vonják felelősségre.

A 15 év alatti elkövetőkkel (tehát a büntethetőségi korhatár alatt levőkkel) összefüggésben a szociális szervezeteknek van intézkedési jogosultsága/kötelezettsége Svédországban. A 15-17 éves korosztály bűnelkövetői esetén az intézkedési kötelezettség megoszlik a szociális szervezetek és az igazságügyi hatóságok között, a 18-20 év közöttiek kapcsán pedig már szinte kizárólag az igazságügyi szervek intézkedhetnek.

Az említett bűncselekmény miatt sokan követelték, hogy a súlyos bűncselekményt elkövetőkkel szemben szigorúbb büntetéseket alkalmazzanak – tekintet nélkül az elkövető személyek korára. A kriminológusok, gyermekpszichológusok és szociális munkások azonban sietnek leszögezni, hogy a fiatalkorú elkövetők (főleg az első ízben bűncselekményt elkövetők) még sokkal nagyobb eséllyel vezethetők vissza a társadalomba preventív, javító-nevelő célzatú büntetésekkel, mint kizárólag a megtorlást előtérbe helyezők szankciókkal. A javító-nevelő célzatú intézkedések/kezelések egyik különlegessége volt, hogy a 90-es években számos, hosszú bűnlajstrommal rendelkező fiatal vitorlástúrára vittek (amiről a sajtó is hírt adott), remélve, hogy ez is segíti őket visszaterelni a helyes útra, ez azonban csak felháborodást keltett a közvéleményben, ezért gyorsan felhagytak ezekkel a módszerekkel.

A fiatalkori bűnözés okaira számos magyarázatot hoznak fel a szakértők. Az egyik ilyen – ebben az esetben is – a hátrányos családi háttér és anyagi helyzet. Külön kiemelik azt a tényt, hogy a csonka családban nevelkedettek – elsősorban az egyedülálló anyával élők – sokkal veszélyeztetettebbek a bűnözés szempontjából, mint a normál családi háttérrel rendelkezők. A vizsgálatok szerint az alacsonyabb osztályzatokat szerző fiatalok is sokkal hajlamosabbak a bűnözői életmódra, mint éltanuló társaik. A kriminológusok továbbá közvetett korrelációt mutatnak ki a fiatalkori bűnözés növekedése, a fiatalkorúak által elkövetett erőszakos bűncselekmények és a modern tömegmédiá szerepe között.

A fiatalkorú elkövetők (a 18 év alattiak) esetében nagyon ritkán alkalmaz Svédországban a bíróság szabadságvesztés-büntetést. Az ügyek nagy részében bírságot, vagy valamilyen felfüggesztett büntetést szabnak ki. 1999-ig évente kb. 60 fiatal ítélték börtönbüntetésre, de egy akkor elfogadott törvény nyomán, mely a fiatalok gondozását, nevelését helyezte előtérbe a büntetések kiszabásakor, átlagosan már csak évente négy 18 év alattival szemben szabnak ki szabadságvesztés-büntetést, és ezeket a szankciókat is speciális javító-nevelő intézetben kell letölteni, ahol szociális gondozók próbálják a fiatalkorú bűnelkövetőket a társadalomba visszavezetni. Itt jóval kedvezőbb körülmények várják őket, mint egy felnőttek számára fenntartott börtönben; egy fiatalra például három szociális gondozó jut. 1999 előtt átlagosan 5,4 hónap szabadságvesztést szabtak ki a fiatalkorú elkövetőkkel szemben, mára pedig átlagosan

9,5 hónap „nevelő” jellegű „örizetet” határoznak meg a svéd bíróságok valamely különleges, fiatalkorúak számára megnyitott intézetben.

A fogvatartottak alacsonyabb létszámát és a humánusabb büntetés-végrehajtást az állami jóléttel indokolják, továbbá azzal, hogy a szabadságvesztés- büntetés a társadalomba való újra beilleszkedés intézményeivel kapcsolatos kiadásokkal együtt jóval költségesebb, mint a többi szankció. Még a mai svéd büntetés-végrehajtáson is érződik Jakob Bosström (1797-1866) büntetőjogi gondolatainak tartós befolyása, aki elutasította az „egyéni gonoszságnak” az „állami rosszal” való bármiféle hatósági megtorlását.

A svéd börtönökben a normalizáció elvét követik. Nagy figyelmet fordítanak a bűnözők társadalomba visszavezetésére. Már a '70-es évek elején megoldották az egységes gépi nyilvánartartást, vagyis egységes rendőri, ügyészségi, bírósági, büntetés-végrehajtási gépi adatbankkal dolgoznak.

Az elítéltek számára a munkavégzés kötelező. Az intézetekben modern berendezésű és felszerelésű műhelyek vannak, de a fogvatartottak szűkebb köre a városban is vállalhat munkát. Ez esetben az intézet csak szálláshelyül szolgál.

Az elítéltek az ellátott munkaköröknek megfelelő munkabért kapnak, és a keresetükkel szabadon rendelkeznek. Szabadidejükben szabadon sportolhatnak, olvashatnak, társasjátékokkal szórakozhatnak, kártyázhatnak stb., illetve ellenőrzés nélkül telefonálhatnak. Az intézet közös színház- és mozilátogatásokat, sportrendezvényeken való részvételt, kirándulásokat is szervez számukra.

A svédországi nyitott intézetekben minden elítélt külön szobában (nem zárkában) van elhelyezve. A személyzet az ilyen intézetben nem hord egyenruhát, sem fegyvert, az intézetek külső őrzését nem őrséggel, hanem ipari televízióval oldják meg. Az elítéltek a hétvégeken a saját szobájukban látogatókat fogadhatnak, s az intézet mellett létesített, kényelmesen berendezett szálláshelyen együtt is lakhatnak a látogatókkal.

A nyitott intézetek rendszerét folyamatosan fejlesztik, mert azt vallják, hogy a korábbi, szigorú rezsimek nem hozták meg a kívánt eredményeket, azt mégis egy nagyszabású kísérletnek tartják. Bár a nyitott intézetek mellett léteznek náluk szigorúbb rezsimű börtönök is, úgy látjuk, hogy a mostani, erősen liberális bánásmód bevezetésével az ellenkező túlzásba estek. (A nyitott intézetek rendszeréről erősen megoszlik a svéd közvélemény állásfoglalása is.)

A bíróság által kiszabott büntetések végrehajtásáért való felelősség a büntetés-végrehajtási szervezetet és pártfogó felügyeleti szolgálatot terheli, amelynek számos területi és helyi szervezeti egysége van. Maga a területi szervezet helyben gondoskodik a büntetések végrehajtásáról.

Az elítélt személy jogait és kötelezettségeit érintő döntések többségét a szervezet helyi szintjén hozzák meg. Ha a helyi szint döntését megfellebbezték, vagy súlyosabb döntés forog kockán, a hierarchia következő szintje nem a magasabb szintű bv. szerv vagy pártfogó felügyelő szolgálat, hanem az adott ún. pártfogói bizottság. A döntéshozatal legmagasabb szintjét az ún. büntetés-végrehajtási és pártfogói bizottság képviseli. Így a bizottságok fontos igazságügyi hatáskörrel rendelkeznek a svéd büntetés-végrehajtási és pártfogó szolgálat tevékenysége területén.

Számos olyan kérdés merül fel a büntetés-végrehajtás során, amelynek elbírálására a bíróságnak van hatásköre. Ezek többségükben a bíróság által kiszabott büntetés meg-

változtatásának szükségességét érintik, abban az esetben, ha az elítélt személyt szabadságelvonással nem járó büntetésre ítélik, és követendő feltételeket határoznak meg a számára.

Ha az elítélt nem tesz eleget akár a törvényben, akár az ítéletben megszabott feltételeknek, és az ítéletet meg kell változtatni, ezt csak a bíróság teheti meg. Ebben az esetben ügyészség feladata, hogy a bíróság elé terjessze az ügyet.

Ki kell emelni, hogy ebben a kontextusban nem az ügyész feladata/felelőssége a feltételeknek való megfelelés vizsgálata. Ez a svéd büntetés-végrehajtási és pártfogó felügyelői szolgálat kötelessége, illetve kivételesen – fiatalok esetén – a szociális szolgálat feladata. Ezek a hatóságok átadják az ügyet az ügyészeknek. Erre jó példa a feltételes elítéléshez kapcsolódó közérdekű munka.

Ha az elítélt személy nem követi az ítéletben lefektetett előírásokat, a feltételes elítéléshez kapcsolódó közérdekű munka átváltoztatható szabadságelvonásra. Ezt a döntést csak az ítéletet hozó elsőfokú bíróság hozhatja meg. Ezért a svéd büntetés-végrehajtási és pártfogó felügyelői szolgálat, amely az első büntetés végrehajtását végzi, felveszi a kapcsolatot az ügyésszel, aki a bíróság elé viszi az ügyet.

A büntetések végrehajtásához kapcsolódó szituációk közül a második csoport az, amikor az ügyész olyan feladatokat lát el, amelyek magukban foglalják e területen azokat a döntéseket, amelyekre a büntetés-végrehajtási és pártfogó felügyelői szolgálat, illetve más hatóságok hatásköre nem terjed ki.

Valójában két ilyen kérdéskör van. Az első a pénzbüntetések kérdése, a második a szankcióként alkalmazott kényszer-gyógykezelés/pszichiátriai kezelés kérdése.

A pénzbüntetések végrehajtásáról szóló törvény szabályozza a pénzbüntetések végrehajtását. A pénzbüntetések behajtását a végrehajtó végzi, aki a végrehajtási igazgatáshoz tartozik. Ha a végrehajtó úgy dönt, hogy az elítélt személy nagyon rossz gazdasági helyzete miatt nem kerül sor a végrehajtásra, az ügyész a bírósághoz fellebbezhet a döntés ellen.

A svéd Btk. 25. fejezetének 8. §-a szerint a meg nem fizetett pénzbüntetés legalább 14 nap, legfeljebb 3 hónap időtartamú szabadságvesztésre változtatható át, a pénzbüntetések végrehajtásáról szóló törvénnyel összhangban. Az ügyész jogosult az átváltoztatás kezdeményezésére (pénzbüntetések végrehajtásáról szóló törvény 15. §).

A második terület, amelyre a büntetés-végrehajtási és pártfogó felügyelői szolgálatnak nincs hatásköre: a bűncselekmény miatt szankcióként kiszabott pszichiátriai kezelés/kényszergyógykezelés. A svéd büntetőjog nem tartalmazza a kóros elmeállapot (unaccountability = beszámíthatatlanság) fogalmát. Azonban, ha valaki a bűncselekményt kóros elmeműködés befolyása alatt követi el, az elkövetővel szemben nem szabható ki szabadságvesztés, ilyen esetben a szankció a kényszergyógykezelés.

A bűncselekmény elkövetése miatt szankcióként alkalmazott kényszer-gyógykezelés/pszichiátriai kezelés végrehajtására a kényszergyógykezelésről szóló külön törvény alapján kerül sor. Ennek értelmében az ügyész érintett a kényszer-gyógykezelés végrehajtásában annyiban, hogy a kezelés ideje alatt ellenőrzi/felügyeli a kezelést végző érintett hatóság által hozott döntéseket, ezáltal kellő figyelmet fordít a társadalom védelmére.

A svéd rendőrség szakértői szerint az erőszakos bűncselekmények elkövetéséhez nagymértékben hozzájárul az a tény, hogy a súlyos bűncselekmények gyanúsítottjaival szemben is enyhe büntetéseket szabnak ki a svéd bíróságok.

Az utóbbi fél évben a svéd igazságügyi tárcaán belül is többször felmerült a büntető-törvénykönyv szigorításának terve az emberöléssel és más súlyos, erőszakos bűncselekményekkel összefüggésben. Beatrice Ask igazságügy-miniszter felkérésére Anders Perklev, neves svéd büntetőjogász/kodifikációs szakértő javaslatot dolgozott ki az emberölés miatt kiszabható szabadságvesztés-büntetések büntetési tételeinek szigorítására.

A javaslat lényege, hogy az emberölések miatt kiszabható ítéletek büntetési tételei a jövőben 10 és 18 év között mozognának a jelenlegi 10 és 14 év helyett. A szükséges törvénymódosítások elfogadásával az új jogszabály akár egy éven belül is hatályba léphet.

Perklev javaslata hűen tükrözi az igazságügyi tárca elképzeléseit, mivel Beatrice Ask miniszter asszony szerint a súlyos, közvéleményt megdöbbenő bűncselekmények elkövetőit – különös tekintettel az emberölésre – szigorúbban kell a jövőben büntetni, így a jelenlegi svéd igazságügyi politika elsősorban a represszív jellegű szankcióktól reméli a társadalmi igazságosság helyreállítását.

A büntetőjogász módosító javaslatának újdonsága, hogy a 21 év alatti, az emberölés büntettét elkövető személyre a jövőben akár 14 évi szabadságvesztés- büntetést is ki lehet majd szabni, függetlenül attól, hogy az illető egy vagy több ember sérelmére követte-e el a bűncselekményt. (Jelenleg – attól függően, hogy egy- vagy többrendbeli emberölést követett el – a tettest 10, illetve 14 évre lehet elítélni.)

A korábbi intézkedések közül kiemelendő, hogy a bűnözés elleni küzdelem jegyében a rendőrség létszámát a következő négy évben 4 000 fővel – 20 ezerről 24 ezerre – fogják emelni.